Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi
HE 40/2021 vp

Viite: Kuuleminen 21.4.2021

HE 40/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kiertokaari Oy kiittää ympäristövaliokuntaa kutsusta tulla kuultavaksi hallituksen esityksestä HE 40/2021 vp ja antaa asiassa myös kirjallisen lausunnon.

1. Kiertokaari Oy

Kiertokaari Oy:n tehtävä on vastata lakisääteisesti kunnan vastuulle kuuluvan jätehuollon järjestämisestä toimialueeseensa kuuluvissa kunnissa ja kaupungeissa. Kiertokari toteuttaa tehtävänsä yhteiskunnan kokonaisetua ja ympäristöä huomioiden. Kiertokaaren suurin omistaja on Oulun kaupunki noin 91 prosentin osuudella yhtiön osakekannasta. Muita omistajia ovat Hailuodon kunta, Iin kunta, Kempeleen kunta, Lumijoen kunta, Pudasjärven kaupunki, Raahen kaupunki ja Siikajoen kunta. Toimialueeseen kuuluu myös Simon kunta.

2. Esitys jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Yleisesti voidaan todeta, että ehdotettu esitys on perusteltu, ja erittäin tärkeä osa EU:n jätesäädösten vaatimaa kierrätystavoitteiden saavuttamista.

Kiertokaari
Kestävän kiertotalouden edistäjä

Kiertokaari Oy
Posti- ja käyntiosoite: Ruskonniityntie 10, 90620 Oulu
Jäteneuvonta p. (08) 5584 0010
Laskutusosoite: Sarjanumero 16804502, PL 861, 00019 SSC
Verkkolaskutustiedot: 003726506624, operaattoritunnus: BAWCFI22
y-tunnus: 2650662-4
www.kiertokaari.fi • www.jateopas.fi

Hyötyjätteiden erilliskeräysvelvoitteiden ja kuntien sekä pakkaustuottajayhteisöjen yhteistoimintavelvoite ovat oikeita keinoja kiertotalouden perustan luomiseksi.

Jätehuolto tarvitsee selkeyttä, yksinkertaisuutta ja yhtenäisyyttä, jotta voidaan taata aidosti kokonaisuuden optimointi asukkaiden, ympäristön ja aluetalouden näkökulmasta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan kuitenkin ns. jätekuljetusten kaksoisjärjestelmän säilyttämistä kunnan vastuulle kuuluvan sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetuksissa. Tämä on huono asia asukkaiden, ympäristön ja aluetalouden kannalta. Mikäli ehdotus hyväksytään säilyttäen jätekuljetusten kaksoisjärjestelmä, se aiheuttaa edelleen hajanaisen toimintakentän ja siten vaikeuttaa kiertotalouden kokonaisuuden kehittämistä kaikkien kannalta optimaaliseksi. Myös jätehuollon valvonta, viranomaistyö, suunnittelu ja uusien palveluiden käyttöönotto nopeasti ja tehokkaasti vaarantuu.

Kokonaisuutena harkittu ja aidosti kokonaisuutena optimoitu jätehuoltojärjestelmä on avain onnistuneeseen kiertotalouteen, joka tukee aluetaloutta ja mahdollistaa aidon kilpailutuksen jätekuljetuksissa, luo pohjan uusille innovaatioille materiaalien kierrätyksessä. Kaikkeen tähän tarvitaan kokonaisuutena järjestetty jätteenkuljetus kunnan järjestämänä. Kaikki lakiesitykseen taustatyöksi tehdyt asiantuntijaselvitykset puoltavat kokonaisuuden keskitettyä optimointia ja hallintaa jätekuljetuksissa. Asiaa puoltaa myös se, että EU-maissa on päädytty jätekuljetusten vastuuttamiselle kunnalle.

3. Esimerkkitapauksena Pudasjärven kaupunki Kiertokaaren toimialueelta

Kiertokaaren toimialueella on pääosin kiinteistön haltijan järjestämä jätekuljetusmalli. Kiertokaari järjestää alueellaan jätekuljetukset vain Pudasjärven kaupungissa. Kiertokaaren ottaessa vastuun Pudasjärvellä jätehuollon kokonaisuudesta, vuonna 2016, jätteenkuljetusjärjestelmän kuljetusrekisteristä tehtiin selvitys. Kuljetusrekisteriselvityksen mukaan

Kiertokaari Oy
Posti- ja käyntiosoite: Ruskonniityntie 10, 90620 Oulu
Jäteneuvonta p. (08) 5584 0010
Laskutusosoite: Sarjanumero 16804502, PL 861, 00019 SSC
Verkkolaskutustiedot: 003726506624, operaattoritunnus: BAWCFI22
y-tunnus: 2650662-4
www.kiertokaari.fi • www.jateopas.fi

ainoastaan 44 prosenttia kaupungin kiinteistöistä oli liittynyt järjestettyyn jätteenkuljetukseen, eli reilusti yli puolet alueen kiinteistöistä hoiti jätteenkäsittelyn omatoimisesti. Pudasjärven tapaus havainnollistaa kaksoisjärjestelmän ylläpitämisen vaikutukset: Järjestelmä mahdollistaa toimimisen ilman jätehuoltopalveluja ja ns. vapaamatkustajan roolin. Kiinteistön haltijan järjestämän kuljetuksen alueella on kiinteistön haltijan käytännössä helpompi laiminlyödä velvollisuutensa liittyä järjestettyyn jätteenkuljetukseen kuin kunnan järjestämässä järjestelmässä.

Keskitetyn kunnan vastuulle kuuluvan jätehuoltokokonaisuuden ansiosta Pudasjärven tilanne on sittemmin kehittynyt valtavasti. Vuoden 2020 lopussa kaupungin kiinteistöistä yli 95 prosenttia oli liittynyt kunnan toimesta järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Tämä on mahdollistanut toiminnan kehittämisen Suomen ja EU:n jätehuollolle asettamien tavoitteiden mukaisesti.

Suomen kunnille on tärkeää investoida materiaalikierrätykseen EU:n tavoitteiden mukaisesti. Materiaalikierrätykseen syntyvän raaka-aineen laatuun vaikuttaa palvelun helppous ja taloudellisuus. Pudasjärvellä palvelumallista on tehty helppo kuntalaisen kannalta samalla huomioiden materiaalikierrätysasteen nostotavoitteet. Asukkaat voivat hyödyntää Kiertokaaren ylläpitämiä yhteisiä aluekeräyspisteitä tai he voivat perustaa jätekimppoja jätehuoltomääräysten puitteissa haluamallaan tavalla ja Kiertokaari laskuttaa kutakin kimpan osakasta suoraan. Materiaalina kierrätettävien jätteiden lajitteluun kannustetaan polttokelpoista jätettä pienemmällä jätteenkäsittelymaksulla.

Pudasjärven kaupungin jätehuollon kehitys on tapahtunut ympäristön ja kuntalaisen etua hyödyttäen. Keskitetyn 2020 toteutetun keskitetyn jätteenkuljetuskilpailutukseen tuli neljä tarjousta ja kilpailutuksen seurauksena hinnat laskivat jätelajista vaihdellen jopa kymmeniä prosentteja

Kiertokaari Oy
Posti- ja käyntiosoite: Ruskonniityntie 10, 90620 Oulu
Jäteneuvonta p. (08) 5584 0010
Laskutusosoite: Sarjanumero 16804502, PL 861, 00019 SSC
Verkkolaskutustiedot: 003726506624, operaattoritunnus: BAWCFI22
y-tunnus: 2650662-4
www.kiertokaari.fi • www.jateopas.fi

(taulukko 1). Tämä edullisempi jäteastioiden tyhjennys vapauttaa kotitalouksien rahaa paikalliseen kulutukseen ja sitä kautta hyödyntää useita paikallisia yrityksiä.

Taulukko 1. Keskitetystä kilpailutuksesta saadut uudet kuljetushinnat alensivat kaikkien Pudasjärven asukkaiden jäteastioiden tyhjennyshintaa.

Case Pudasjärvi: Hinnan ja palvelun laajuuden muutos keskitetyn kilpailutuksen seurauksena. Jätelaji ja astiakoko	Hinta 1.1.2021 alkaen	Hinta 31.12.2020 saakka	Ero %
Biojäte 140 l	6,14	11,28	45,57
Biojäte 240 l	6,81	12,18	44,09
Kartonki 240 l	4,96	8,53	41,85
Kartonki 600/660 l	4,96	8,53	41,85
Kartonki 1,3 m3 syväkeräysastia	13,45	*	
Kartonki 5 m3 syväkeräysastia	13,45	34,5	61,01
Kartonki, rullakko	4,96	9,22	46,20
Lasi 240 l	4,96	15,98	68,96
Metalli 240 l	4,96	9,6	48,33
Muovipakkaukset 600/660 l	4,96	*	
Polttokelpoinen sekajäte 240 l	8,63	9	4,11
Polttokelpoinen sekajäte 600/660 l	13,14	13,61	3,45
*Palvelu ei ollut käytössä aikaisemmin			

Keskitetyn kunnan toimesta koordinoidun jätteenkuljetusjärjestelmän ja jätehuollon perusmaksun ansiosta toimintaa voidaan rakentaa taloudellisesti kestävälle pohjalle. Voidaan rakentaa asukkaiden ja ympäristön kannalta optimoitu kokonaisratkaisu, joka mahdollista investoinnit materiaalikierrätysasteen nostamiseksi. Pudasjärvellä kuluvan vuoden keväällä lasin-, metallin- ja kartonginkeräys laajeni vapaa-ajan ja virkistys-

Kiertokaari Oy
Posti- ja käyntiosoite: Ruskonniityntie 10, 90620 Oulu
Jäteneuvonta p. (08) 5584 0010
Laskutusosoite: Sarjanumero 16804502, PL 861, 00019 SSC
Verkkolaskutustiedot: 003726506624, operaattoritunnus: BAWCFI22
y-tunnus: 2650662-4
www.kiertokaari.fi • www.jateopas.fi

toimintaan painottuvalle Syötteen alueelle. Syötteellä alkaa myös biojätteen erilliskeräyskokeilu, mikäli ajoreitille saadaan vähintään 50 kiinteistöä.

Laaja kunnan järjestämisvastuu takaa jätehuoltopalvelut kaikkialla jätelain edellyttämällä tavalla. Perusmaksulla mahdollistetaan investoinnit materiaalina kierrätettävien jätelajien keräykseen. Kaupungin pinta-ala on 5 867 neliötä ja asukkaita on keskimäärin 1,3 neliökilometriä kohden. Toiminnan lähtökohtana on myös kuntalaisten yhdenvertaisuus: Samalla alueella asuvat saavat palvelun samalla hinnalla.

Alueen jätehuoltohinnoista päättävät kuntalaiset itse, eli heidän valitsemansa kunnallisvaltuutetut voivat ohjata ja vaikuttaa kaupungin jätetaksoihin alueellisen yhteisen jätehuoltoviranomaisen kautta. Myös kuntaomisteisen jäteyhtiön hallituksessa istuu kunnallisvaltuutettuja, joten kuntalaisen edunvalvonta jätehuollosta toteutuu kahdesta suunnasta. Vaikuttamismahdolliset jätehuollon hinnanohjaukseen ja toiminnan kehittämiseen ovat huomattavasti ohuemmat yksisektorin palveluita käytettäessä. Yksityisten yritysten hintoihin kuntalaiset eivät saa yhdistettyä koko kunnan laajuudessa tapahtuvaa volyymilta suurta vaikutusvaltaa, vaan jokainen kuntalainen neuvottelee oman sopimuksen. Keskitetyn kilpailutuksen ansiosta kustannusrakenne on selvä vuosiksi, ja kunta on päättämässä edellä mainituilla tavoilla palvelujen hinnoista.

4. Yhteenveto

Kiertokaaren toiminta-alueella on keskitetysti optimoitu kunnan järjestämä jätekuljetus Pudasjärven kaupungin alueella. Pudasjärvellä on kattavampi palveluverkosto ja edullisemmat jätteenkuljetuksen hinnat verrattuna niihin Kiertokaaren toimialueen kuntiin, joissa on kiinteistön haltijan järjestämä jätekuljetusmalli.

Kiertokaari Oy
Posti- ja käyntiosoite: Ruskonniityntie 10, 90620 Oulu
Jäteneuvonta p. (08) 5584 0010
Laskutusosoite: Sarjanumero 16804502, PL 861, 00019 SSC
Verkkolaskutustiedot: 003726506624, operaattoritunnus: BAWCFI22
y-tunnus: 2650662-4
www.kiertokaari.fi • www.jateopas.fi

Saamamme tiedon mukaan kiinteistön haltijan järjestämän jätekuljetuksen alueella myös palvelutasossa on eroja. Erityisesti jätekuljetusten hinnat vaihtelevat todella paljon. Omakotiliiton selvityksen 2020 (https://www.omakotiliitto.fi/files/5720/Kunnalliset_maksut_omakotitaloissa_2020.pdf) mukaan Suomessa ero kalleimpien ja halvimpien alueiden välillä on jätekuljetuksissa jopa 3,3 kertainen. Kiinteistöliiton selvityksessä vuodelta 2019 taloyhtiöasukkaiden jätehuoltokustannusten ero halvimman ja kalleimman välillä oli myös noin kolminkertainen. Suurimmat erot selittyvät nimenomaan jätekuljetusjärjestelmän erolla.

Ympäristöarvojen ja ilmastovaikutusten kannalta on kiistaton tosiasia, että vain keskitetysti optimoimalla voidaan välttyä päällekkäisistä jätekuljetuksista samalla asuinalueella. Oulussa on esimerkkejä kaupunginosista, joissa jätekuljetuksia toteuttaa samalla alueella jopa neljä eri kuljetusyritystä. Logistiikan optimoinnilla siis saadaan selkeä hyöty sekä kustannuksiin että ilmastovaikutuksiin. Kaikkien jätekuljetusten keskitetty järjestäminen mahdollistaa myös hallitun ja nopean siirtymisen vähäpäästöiseen tai jopa päästöttömään jätekuljetukseen.

Kuntaomisteisten jäteyhtiöiden toiminta on edistänyt merkittävästi kilpailua ja uusien teknologioiden käyttöönottoa jäte- ja kiertotalousalalla. Tästä esimerkkinä mm. biokaasukäyttöisten jäteautojen tuominen laajasti käyttöön ja liikennebiokaasun tuotanto. Nämä kunnallisten yhtiöiden investoinnit ovat lisänneet alueellista elinvoimaa. Esimerkiksi Kiertokaari perusti Ouluun ensimmäisenä liikennebiokaasun tankkausaseman. Vuonna 2019 Oulussa Gasum avasi kaksi ja SEO 2020 yhden kaasutankkausaseman. Kaasukäyttöisten autojen määrä on kasvanut, ja tuonut uusia työpaikkoja kaasuautojen huoltoon erikoistuneille yksityisille yrittäjille.

Viimeisimpien tietojen mukaan kuntaomisteisten jätelaitosten kilpailuttamat jätekuljetusurakat ovat edistäneet merkittävästi pienten ja keskisuurten jätteenkuljetusyritysten osuutta markkinoilla. Kuntayhtiöiden kilpailutuksilla saadaan yrityksille riskitöntä, vakaata ja ennakoitavaa liikevaihtoa useaksi vuodeksi. Markkinavuoropuhelulla ennen urakoiden kilpailutusta saadaan myös huomioitua paikalliset olosuhteet ja yritysten mahdollisuudet tarjota urakoita. Jotta saadaan kaikenkokoiset yritykset

Kiertokaari Oy
Posti- ja käyntiosoite: Ruskonniityntie 10, 90620 Oulu
Jäteneuvonta p. (08) 5584 0010
Laskutusosoite: Sarjanumero 16804502, PL 861, 00019 SSC
Verkkolaskutustiedot: 003726506624, operaattoritunnus: BAWCFI22
y-tunnus: 2650662-4
www.kiertokaari.fi • www.jateopas.fi

tarjoamaan kuljetusurakoita, tulee myös pk-yritysten tietoisuutta kilpailutuksista sekä osaamista tarjoamiseen lisätä.

Esimerkiksi Pirkanmaalla, jossa on voimassa kunnan järjestämä kuljetusjärjestelmä sekajätteissä, nykyisin paikallisten yrittäjien hoitamana kiinteiden jätteiden kuljetuksista on euromääräisesti laskettuna 78 % ja valtakunnallisten yritysten hoitamana vain 22 %. Pirkanmaalla on myös perustettu uusia yrityksiä nimenomaan tarjoamaan palveluja kunnan järjestämään jätekuljetuskilpailutukseen. Uudet yrittäjät eivät lähtökohtaisesti voi päästä markkinoille muulla keinolla.

Yhteenvetona todettakoon, että eduskuntakäsittelyssä hallituksen esityksen kokonaisuutta ei enää tulisi muuttaa tärkeimpien kokonaisuuksien osalta. Näitä kokonaisuuksia ovat erilliskeräysvelvoitteet, erilliskerättävien jätteiden kuljetus kunnan järjestämänä kaikkien jätejakeiden osalta koko Suomessa sekä tuottajien ja kuntien yhteistoiminta pakkausjätteiden keräyksessä.

Oulussa, 20. päivänä huhtikuuta 2021

Sami Hirvonen
toimitusjohtaja
Kiertokaari Oy

Kiertokaari Oy
Posti- ja käyntiosoite: Ruskonniityntie 10, 90620 Oulu
Jäteneuvonta p. (08) 5584 0010
Laskutusosoite: Sarjanumero 16804502, PL 861, 00019 SSC
Verkkolaskutustiedot: 003726506624, operaattoritunnus: BAWCFI22
y-tunnus: 2650662-4
www.kiertokaari.fi • www.jateopas.fi